

धडा 9 पाठ

लग्नाची मुलगी

यशवंतराव : काय वसंतराव तुमची सुमन कुठं आहे? अलिकडे दिसत नाही कुठं?
 वसंतराव : ती साताऱ्याला असते. सारखी येत जात असते.
 यशवंतराव : साताऱ्याला भयंकर उन्हाळा पडत असतो ना?
 वसंतराव : अहो, पोटासाठी दाही दिशा!
 यशवंतराव : साताऱ्याला कुटेशी असते? स्त्रियांच्या वसतिगृहात की कुणा नातेवाईकाकडे?
 वसंतराव : तिच्या मामांकडे राहात असते. तिचे मामा तिथल्या एका बँकेत आहेत. त्यांची दोन्ही मुलं, सुना आणि नातवंडंही त्यांच्याजवळच राहतात. घर खूप मोठं आहे. सुमन तिथंच राहात असते.
 यशवंतराव : सुमनचं वय बावीस तेवीस आहे ना?
 वसंतराव : छे! ती तर फक्त विशीची आहे.
 यशवंतराव : मग तिचे हात पिवळे कधी करताय? लग्नाचा विचार आहे की नाही? माझ्याकडे एक छानसा मुलगा आहे. इथेच कोल्हापुरात असतो. बँकेत नोकरी आहे. स्वतःचं घर आहे. वडील सरकारी नोकरीत आहेत. दोन बहिणी आहेत. त्या आपापल्या संसारात सुखी आहेत. मुलगा एकटाच! वय आहे

विवाह योग्य कन्या

यशवंतराव : क्यो वसंतराव आपकी सुमन कहाँ है? आजकल दिख नहीं रही?
 वसंतराव : वह सातारा में रहती है। लगातार आती-जाती रहती है।
 यशवंतराव : सातारा में तो भयंकर गर्मी पड़ती है न?
 वसंतराव : अजी। रोजी-रोटी के लिए भटकना ही पड़ता है।
 यशवंतराव : सातारा में कहाँ रहती है? महिलाओं के आवास-गृह में या किसी रिश्तेदार के यहाँ?
 वसंतराव : अपने मामाके यहाँ रहती है। उसके मामा वहाँ के एक बैंक में हैं। उनके दोनों बेटे, बहुएँ, और पोते-पोतियाँ भी उनके साथ ही रहते हैं। मकान काफी बड़ा है। सुमन वहीं रहती है।
 यशवंतराव : सुमन की उम्र बाईस-तेईस साल तो है न?
 वसंतराव : अरे नहीं, वह तो सिर्फ बीस की है।
 यशवंतराव : फिर उसके हाथ कब पीले कर रहे हैं? शादी का विचार है कि नहीं? मेरी जानकारी में एक अच्छा सा लड़का है। यहीं कोल्हापूर में रहता है। बैंक की नौकरी है। खुद का अपना मकान है। पिता सरकारी नौकरी में हैं। दो बहनें हैं। अपनी अपनी घर-गृहस्थी

पंचवीस सव्वीस. एम.कॉम. आहे.
 वसंतराव : स्थळ तर चांगलंच आहे. तुमच्या
 माहितीचं आहे. तुम्ही आमचे घनिष्ठ
 मित्र आहात. माझी मुलगी म्हणजे
 तुमचीच मुलगी. पण घाईगर्दीत काही
 करणे ठीक नाही, असं माझं मत आहे.
 यशवंतराव : ठीक आहे ते! घाई नकोच.

वसंतराव : तुम्ही इथंच आहात. सुमनही येत
 असते. मुलगाही इथंच आहे. आजकाल
 तरुणांना स्वतंत्र विचार असतात. त्यांची
 मतं ठाम असतात. प्रत्येकाच्या आवडी
 निवडी असतात. आपलं काम फक्त त्या
 दोघांना एकत्र आणणं. निर्णय त्यांना
 घेऊ दे.
 यशवंतराव : ते स्वातंत्र्य त्यांना आहेच. ठीक
 आहे. तसंच करू या. येतो मी. मला
 थोडं जरुरीचं काम आहे.

में सुखी हैं। लड़का अकेला ही है। उम्र
 है पच्चीस-छब्बीस! एम.कॉम. है।
 वसंतराव : रिश्ता तो अच्छा ही है। आपकी
 जान पहचान का (भी) है। आप हमारे
 घनिष्ठ मित्र हैं। मेरी बेटी यानि आपकी
 बेटी। पर मेरे विचार में जल्दबाजी
 करना ठीक नहीं है।
 यशवंतराव : वह ठीक है। जल्दबाजी नहीं
 चाहिए।
 वसंतराव : आप यहीं हैं। सुमन भी आती
 रहती है। लड़का भी यहीं है। आजकल
 नौजवान स्वतंत्र विचारों के होते हैं।
 अपने विचारों पर अचल रहते हैं। हरेक
 की अपनी पसंद-नापसंद होती है।
 हमारा काम सिर्फ उन दोनों को मिलाना
 है। निर्णय उन्हें करने दो।
 यशवंतराव : उतनी स्वतंत्रता उन्हें है ही।
 ठीक है। वैसा ही करें। अब मैं चलता हूँ।
 थोड़ा जरुरी काम है।

शब्दार्थ

दिसणे	दिखाई देना
भयंकर	भयंकर
उन्हाळा	गर्मी
पोटासाठी दाही दिशा	रोजी-रोटी के लिए कहीं भी जाना
कुटे	कहाँ
नातेवाईक	रिश्तेदार
नातवंडे	पोते-पोतियाँ
खूप मोटं	काफी बड़ा
वय	उम्र, आयु
हात पिवळे करणे	हाथ पीले करना
स्वतःचं	खुद का, अपना
बहिणी	बहनें
संसार	घर-गृहस्थी
एकटाच	अकेला

स्थळ	रिश्ता
माहितीचे	पहचान का
मुलगी	बेटी
घाईगर्दी	जल्दबाजी
मत	विचार
तरुण	युवा
स्वतंत्र विचार असणे	सोचने का अपना ही तरीका
ठाम	दृढ
आवडनिवड	अपनी पसंद
एकत्र आणणे	मिलाना

अभ्यास

- I नीचे दिए गए प्रश्नों के उत्तर दीजिए।
- 1) सुमन साताऱ्याला कुठे राहते?
  - 2) सुमनचे मामा कुठे काम करतात? त्यांच्याजवळ कोण कोण राहतं?
  - 3) वसंतरावांचे घनिष्ठ मित्र कोण आहेत?
  - 4) "लग्न करून देणे" या अर्थाच्या कोणत्या वाक्यचाराचा उपयोग पाठात केला आहे?
  - 5) आजकालच्या तरुण पिढीबद्दल काय म्हटलं आहे?
- II कोष्ठक में दिए गए क्रियारूपों में से उपयुक्त क्रियारूप चुनकर वाक्य पूरे कीजिए।
(असतो, असते, असतात)
1.
    - 1) शांता साताऱ्याला वसतिगृहात .....
    - 2) मी दुपारी घरीच .....
    - 3) बाबा संध्याकाळी बागेत .....
    - 4) प्रिया आणि सुचेता सकाळी अभ्यासाच्या खोलीत .....
    - 5) उमेश सकाळ संध्याकाळ दुकानात .....
  2.
    - 1) मुलांना स्वतंत्र विचार .....
    - 2) मुलांना आपापली आवड निवड .....
    - 3) शाळांना उन्हाळ्यात सुट्या .....
    - 4) मंगळागौर श्रावणात .....
    - 5) पावसाळ्यात घाट हिरवागार .....
  3.
    - 1) गुंटूर मिरची तिखट .....
    - 2) पटना मिरची कमी तिखट .....
    - 3) गुलाबाची फुले अनेक रंगांची .....
    - 4) दूध पांढरे .....

- 5) मिरची लाल .....
- 6) मोगन्याचे फूल पांढरे .....

III उदाहरण के अनुसार अर्थ न बदलते हुए वाक्यों का परिवर्तन कीजिए।

उदाहरण: मुलांनी सकाळी लवकर उठावं.
मुलांनी सकाळी उशिरा उठू नये.

- 1) विद्यार्थ्यांनी अभ्यास करावा.
विद्यार्थ्यांनी अभ्यासाकडे ..... (दुर्लक्ष)
- 2) कर्मचार्यांनी काम करावं.
कर्मचार्यांनी कामात ..... (आळस)
- 3) मुलांनी शाळेत खेळ खेळावे.
मुलांनी शाळेत ..... (भांडण)
- 4) वर्गात शांतता पाळावी.
वर्गात ..... (दंगा)

IV "आहे" और "अस" का उपयुक्त प्रयोग कर उदाहरण के अनुसार वाक्य पूरे कीजिए।

उदाहरण: सुमन साताऱ्याला असते.
सुमन सध्या पुण्याला आहे.

- 1) सभा नेहमी सभागृहातच .....
आजची सभा सचिवांच्या खोलीत .....
- 2) त्या झाडाला नेहमी भरपूर फुले .....
आज एकच फूल .....
- 3) ह्या गुलाबाची फुलं मोठी .....
हे फूल छोटं .....
- 4) गुंटूर मिरच्या तिखट .....
ही मिरची तिखट .....
- 5) रामू रोज ह्यावेळी दुकानात .....
आज तो घरी .....

V उदाहरण के अनुसार कोष्ठक में दिए गए शब्दों का प्रयोग कर निषेधवाचक वाक्य बनाइए।

उदाहरण: मिरचीचा रंग लाल असतो. (निळा)
मिरचीचा रंग निळा नसतो.

- 1) त्या झाडाची फुले गुलाबी असतात / ..... (पिवळी)
- 2) मिरची तिखट असते / ..... (गोड)
- 3) मोगन्याची फुले पांढरीशुभ्र असतात. .... (लालभडक)

- 4) वडाचं झाड डेरेदार असतं. .... (उघडंबोडकं)
- 5) कावळा काळा असतो. .... (हिरवा)

VI	दिए गए वाक्यांशों का सही मिलान कर वाक्य बनाइए।
	पारिजातकाचं फूल पांढरा असतो.
	झाडाची सावली सोपा आहे.
	हा खेळ खूप मारामारी असते.
	मोगऱ्याचा रंग खूप धबधबे आहेत.
	सिनेमात खूप काळं नसतं.
	त्या ठिकाणी थंडगार असते.

VII उदाहरण के अनुसार कोष्ठक में दिए गए शब्दों में से उपयुक्त शब्द चुनकर वाक्य पूरे कीजिए।

उदाहरण: सुधा साताऱ्याला ..... . (असते, आहेस, असतात, होते)
सुधा साताऱ्याला असते.

- 1) बाळू दुपारी शाळेत ..... . (नाहीस, होतास, असतो, नसते)
- 2) सुधा ह्यावेळी घरी ..... . (असतो, नसते, आहेस, असतात)
- 3) बाबा पेपर वाचत ..... . (नसते, असतो, असतात, नाहीस)
- 4) आज तू दुपारी घरी ..... का? (असतात, नाहीस, होते)
- 5) तू रोज दुकानात ..... ना? (असतात, असतेस, नाहीस, होतो)
- 6) तुम्ही या वेळी बागेत ..... का? (असते, नाहीस, असता, असतो)
- 7) सकाळी पेपर येतो तेव्हा आम्ही पूजा करत ..... . (आहेस, असते, नाहीस, असतो)

VIII "जा" या "अस" क्रियाओं के उपयुक्त रूप लगाकर वाक्य पूरे कीजिए।

- 1) सुधा बाजारात .....
- 2) उमेश सहलीला .....
- 3) बाबा पेपर वाचत .....
- 4) त्या सकाळी बागेत .....
- 5) तू अभ्यास करत .....
- 6) तू दुपारी घरी .....
- 7) तुम्ही रात्री अभ्यास करत .....
- 8) तुम्ही सकाळी देवळात जात .....
- 9) आम्ही सकाळी देवळात जात .....
- 10) आपण ह्यावेळी कुठे .....

IX उदाहरण के अनुसार वाक्यों में रेखांकित किए गए शब्दों के स्थान पर कोष्ठक में दिए गए शब्दों का प्रयोग कर दो-दो वाक्य बनाइए।

उदाहरण: मी दुपारी शाळेत असतो. (घर) (ऑफिस)
मी दुपारी घरात असतो.
मी दुपारी ऑफिसात असतो.

- 1) आपण/आम्ही दुपारी दुकानात असतो. (शाळा) (घर)
- 2) तू दुपारी शाळेत असतोस. (घर) (ग्रंथालय)
- 3) तू दुपारी घरी असतेस. (शाळा) (देऊळ)
- 4) आपण/तुम्ही दुपारी शाळेत असता. (ऑफिस) (घर)
- 5) राम दुपारी शाळेत असतो. (घर) (ऑफिस)
- 6) सीता दुपारी घरी असते. (मंडई) (ऑफिस)
- 7) रामभाऊ दुपारी घरी असतात. (देऊळ) (दुकान)
- 8) सीताबाई दुपारी घरी असतात. (देऊळ) (शाळा)

X उदाहरण के अनुसार दिए गए वाक्यों का परिवर्तन कीजिए।

उदाहरण: मी सारखा पुस्तक वाचत असतो.
मी पुस्तक वाचतो.

- 1) मी सारखी काम करत असते.
- 2) आम्ही दर सुटीत गावाला जात असतो.
- 3) तू नेहमी खोटं बोलत असतोस.
- 4) तू नेहमी उशिरा येत असतेस.
- 5) सीता सारखी रडत असते.
- 6) रामभाऊ सारखे वाचत असतात.
- 7) सीताबाई नेहमी हसत असतात.
- 8) मुली नेहमी अभ्यास करत असतात.
- 9) मुलं नेहमी दंगा करत असतात.

XI कोष्ठक में दिए गए शब्दों के उपयुक्त रूपों का प्रयोग कर अनुच्छेद पूरे कीजिए।

- 1) पुण्यात एक टेकडी ..... (आहे). तिला पर्वती ..... (म्हण). पर्वतीवर सकाळी खूप गर्दी ..... (असणे). काही लोक ..... (चढ), काही लोक ..... (उतर). मुलं व्यायाम ..... (कर + अस), काही मुली फुलपाखरं ..... (पकड + अस). काही बायका देवळात ..... (जा + अस).
- 2) घरात लग्नाची मुलगी ..... (आहे). पण कुणाचं लक्षच ..... (नाही). मला खूप स्थळं माहीत ..... (आहे). पण कुणाला उंच मुलगा हवा ..... (आहे) तर कुणाला गोरी मुलगी हवी ..... (आहे). मला बरेचजण .....

(विचार). पण काय करू? आमच्या अशोकला फक्त हुशार मुलगी हवी ..... (आहे). नोकरी करणारी मुलगी हवी ..... (आहे).

XII नीचे दिए गए संवादों के प्रश्न या उत्तर लिख कर वार्तालाप पूरा कीजिए।

- वसंत - अलिकडे दिसत नाहीस कुठे?
 आनंद - .....
 वसंत - मग कुठे असतोस?
 आनंद - .....
 वसंत - मुंबईत तुझं घर कुठे आहे?
 आनंद - .....
 वसंत - मुलुंडला माझी मावशीही आहे.
 आनंद - .....
 वसंत - तिच्या घरी ती, तिचे यजमान आणि दोन मुली असतात.
 आनंद - .....
 वसंत - तुझ्या मुलीं एवढ्याच!
 आनंद - .....
 वसंत - बालभवनमध्ये शिकत आहेत.
 आनंद - .....
 वसंत - तर नक्कीच जा तिच्याकडे! तुझ्या मुलींना घेऊन!

पढिए और समझिए

पुणे तेथे काय उणे!

पुण्यात नेहमीच गजबज असते. लग्नसराईत तर पुण्यात गर्दीच गर्दी असते. एका पुण्यात मे महिन्यात जितकी लग्ने होतात, तितकी साऱ्या वर्षभरात सगळ्या महाराष्ट्रात होत नाहीत. पुण्यात शेकडो मंगल कार्यालये आहेत. एकेका कार्यालयात रोज दोन दोन, तीन तीन लग्ने होतात. लग्नासाठी जरूर त्या सर्व गोष्टी पुण्यात उपलब्ध असतात. तेथे शेकडो बँड आहेत. हवे तेवढे भटजी आहेत. वधूवर सूचक मंडळे आहेत. वरातीसाठी फुलांनी सुशोभित मोटारी आहेत. दागदागिन्यांनी मढलेले घोडे आहेत. वरातीत गाणारी मंडळीसुद्धा आहेत. मे महिन्यात रात्रीच्या वेळी पुण्याच्या रस्त्यांवर वरातीचा चकचकाट असतो. येथील माणसांना नटण्याची हौस आहे. स्त्रिया विविध प्रकारची उंची वस्त्रे नेसतात. डोक्यात गजरे माळतात. दागिन्यांनी मढतात. पुण्यातील वरात पाहण्यासारखी असते. महाराष्ट्रातील प्रत्येक माणसाला पुण्याचे आकर्षण असते. तो म्हणतो "पुणे तेथे काय उणे!"

शब्दार्थ

नेहमी	सदैव, हमेशा
गजबज	भीड़, शोरगुल
लग्नसराई	शादी का मौसम
गर्दी	भीड़
मंगल कार्यालय	विवाह-भवन
सर्व गोष्टी	सब चीजें
शेकडो	सैकडों
हवे तेवढे	जितने चाहिए
वधूवर सूचक मंडळ	वधूवर जानकारी केंद्र
वरात	बारात
सुशोभित	सुशोभित, सजा हुआ
दागदागिने	गहने, आभूषण
दागदागिन्यांनी मढणे	आभूषणों से लदे
गाणारी मंडळी	गायन-मंडली
रात्रीच्या वेळी	रात को
रस्त्यावर	रास्ते में
चकचकाट	चकाचौंध
नटण्याची हौस	सजने-धजने का शौक
उंची वस्त्रे	कीमती वस्त्र, महँगे कपड़े
नेसणे	पहनना
गजरा	गजरा
पाहण्यासारखी	देखने लायक
आकर्षण	आकर्षण
उणे	कमी

अभ्यास

- I अनुच्छेद के आधार पर नीचे दिए गए प्रश्नों के उत्तर दीजिए।
- 1) लग्नासाठी आवश्यक कोणकोणात्या गोष्टी पुण्यात उपलब्ध आहेत?
  - 2) वरातीसाठी मोटार कशाने सजवतात?
  - 3) वरातीत स्त्रिया कशा नटलेल्या असतात?
  - 4) महाराष्ट्रातील प्रत्येक माणसाला पुण्याची ओढ असते या अर्थी कोणता शब्द वापरला आहे?
  - 5) "पुण्यात काहीच कमी नाही" या अर्थी कोणता वाक्प्रचार वापरला आहे?

- II पाठ और वाचन के आधार पर वाक्य पूरे कीजिए।
- 1) तिचे मामा ..... एका ..... आहेत.
  - 2) त्यांची ..... मुलं, ... आणि ..... त्यांच्याजवळच रहातात.
  - 3) दोन ..... आहेत, त्या आपापल्या संसारात ..... आहेत.
  - 4) वरातीसाठी ..... सुशोभित ..... आहेत.
  - 5) रात्रीच्या वेळी ..... रस्त्यांवर वरातीचा ..... असतो.
- III तिचे वय तीस आहे के लिए 'ती तिशीची आहे' का प्रयोग भी कर सकते हैं। इसी तरह नीचे दिए गए अंको का प्रयोग कर वाक्य बनाइए।
- उदाहरण: तीस-तिशी
चाळीस, पन्नास, वीस, साठ
- IV नीचे दिए गए मुहावरों का प्रयोग कर वाक्य बनाइए।
पोटासाठी दाही दिशा - रोजी-रोटी के लिए भटकना
हात पिवळे करणे- हाथ पीले करना
- V उदाहरण के अनुसार नेस, माळ, घाल आणि चढव इन क्रियाओं का प्रयोग कर एक-एक वाक्य और बनाइए।
- उदाहरण: साडी नेस. - ती साडी नेसते.
उदाहरण: गजरा माळ. - ती डोक्यात गजरा माळते.
उदाहरण: सदरा घाल. - तो अंगात सदरा घालतो/चढवतो.
उदाहरण: जोडा चढव. - तो पायात जोडा चढवतो/घालतो.
- VI कोष्ठक में दिए गए शब्दों का उपयुक्त प्रयोग कर वाक्य पूरे कीजिए।
(एकदा, प्रत्येक, एकाकी, एकटा, एकुलता एक, एक, एकेका)
- 1) काम करणं हे ..... माणसाचं कर्तव्य आहे.
  - 2) माझ्याकडे ..... मुलाला पाठव.
  - 3) ते ..... घर कुणाचं आहे?
  - 4) मी इथे ..... बसतो.
  - 5) या ..... आमच्या गावाला.
  - 6) हा माझा ..... भाऊ आहे.
  - 7) मला ..... बाहुली दे.
- VII हिंदी में अनुवाद कीजिए
लग्न म्हणजे आनंदाचा उत्सव असतो. लग्नातील धार्मिक विधी खूप अर्थपूर्ण असतात. परंपरा पाळणारे लोक या विधींत जास्त रस घेतात. लग्नात फक्त पारंपरिकता किंवा आधुनिकता असू नये. या दोघांचा संगम असावा. लग्नासाठी जास्त

खर्चाची गरज नसते. जास्त खर्च म्हणजे चांगलं लग्न अशी आज समजूत आहे. पण हे बरोबर नाही. लग्नात पैशाला महत्त्व न देता प्रेमाला महत्त्व द्यायला पाहिजे. कारण लग्न म्हणजे दोन व्यक्तींचं आणि दोन कुटुंबांचं मीलन असतं. त्याहीपेक्षा ते मनाचं मीलन अधिक असतं.

VIII मराठी में अनुवाद कीजिए

अधिकतर आम मीठे होते हैं। किंतु यह कुछ खट्टा है। खाने से पहले आम को धो लेना चाहिए। देशी आमों की अनेक जातियाँ होती हैं। उन्हें चूस कर खाना चाहिए। काटकर नहीं खाना चाहिए। कुछ लोग कलमी आम को भी चूसकर खाते हैं। आम फलो में सबसे बढ़िया होता है। भारत के आमों की विदेश में भी बड़ी माँग है। आम गरमियों में पकते हैं। पकने से पहले ही पेटियों में बंद कर विदेश भेजा जाता है। कच्चे आम खट्टे होते हैं। खट्टे आमों से अचार बनाया जाता है। गर्मी का मौसम, आम और शादी का मौसम होता है। महाराष्ट्र में शादियों में आम रस और आम का अचार परोसा जाता है।

IX नीचे दिए गए शब्दों का प्रयोग कर मराठी में वाक्य बनाइए।

वसतिगृह, स्वतंत्रविचार, स्वातंत्र्य, तरुण, नातेवाईक, लग्नसराई, आवडनिवड

X 'मेरे दोस्त की शादी' विषयपर एक छोटा अनुच्छेद मराठी में लिखिए।

टिप्पणियाँ

I इस पाठ में निम्नप्रकार के वाक्यों का प्रयोग किया गया है।

उदाहरण:

1) ती सातान्याला <u>असते</u> .	वह सातारा में (रहती) है।
2) तिच्या मामांकडे <u>असते</u> .	अपने मामा के यहाँ (रहती) है।
3) सातान्याला भयंकर उन्हाळा <u>असतो</u> ना?	सातारा में तो तो भयंकर गर्मी (पडती) है न?
4) सातान्याला कुठेशी <u>असते</u> ?	सातारा में कहाँ (रहती) है?

उपर्युक्त वाक्यों में 'अस' (है) क्रिया का प्रयोग किया गया है। 'आहे' (है) योजक क्रिया का प्रयोग आप सीख चुके हैं। ध्यान दें कि, हिंदी में अनुवाद करते समय 'आहे' तथा 'असते' क्रियाओं के लिए सिर्फ 'है' का प्रयोग ही होता है। लेकिन मराठी में 'आहे' और 'अस' क्रियारूप के प्रयोग में अंतर है। 'आहे' का प्रयोग 'इस समय' के अर्थ में होता है जब कि 'असतो' का प्रयोग 'सदा वैसा ही रहना' के अर्थ में होता है।

जिस प्रकार 'आहे' क्रिया के आहे, आहोत, आहेस, आहात, आहेत जैसे विभिन्न रूप होते हैं उसी प्रकार 'अस' क्रिया के भी भिन्न रूप होते हैं।

	एकवचन	बहुवचन
उ.पु.	(पु.) मी असतो. मैं हूँ।	आम्ही असतो. हम हैं।
	(स्त्री.) मी असते. मैं हूँ।	आपण असतो. हम हैं।
म.पु.	(पु.) तू असतोस तू हैं।	तुम्ही असता. आप हैं।
	(स्त्री.) तू असतेस. तू हैं।	आपण असता. आप हैं।
अ.पु.	(पु.) तो असतो. वह है।	ते असतात. वे है।
	(स्त्री.) ती असते. वह है।	त्या असतात. वे है।
	(नपुं.) ते असते.	ती असतात.

II नीचे दिए गए वाक्यों पर ध्यान दीजिए।

उदाहरण:

1)	सातान्याला भयंकर उन्हाळा पडत असतो ना?	सातारा में तो भयंकर गर्मी पडती है ना?
2)	तिच्या मामांकडे राहात असते.	अपने मामा के यहाँ रहती है।
3)	सुमन तिथंच राहात असते.	सुमन वहीं रहती है।
4)	सुमनही येत असते.	सुमन भी आती रहती है।

उपर्युक्त वाक्यों में रेखांकित क्रियारूप क्रिया करने की आदत को दिखाता है। माने, ऐसा क्रियारूप आदत का द्योतक हैं। यह इस बात का सूचक है कि हम किसी कार्य को आदतन या स्वभाववश करते हैं। ऐसी क्रियाओं को अभ्यासिक क्रियाएँ कहते हैं। आप पढ़ चुके हैं कि 'आहे' योजक क्रिया के प्रयोग कर अपूर्ण वर्तमान कालिक क्रियाएँ बनती हैं जो आदतन वाली 'अस' क्रिया रूपों से भिन्न है।

उदाहरण: मी जाते आहे. मैं जा रहा हूँ।
मी जात असतो. मैं जाता रहता हूँ।

अब 'अस' क्रिया के विविध रूपों पर ध्यान दीजिए।

	एकवचन	बहुवचन
उ.पु.	(पु.) मी जात असतो.	आम्ही } जात असतो.

	मैं जाया करता हूँ। (स्त्री.) मी जात असते. मैं जाया करती हूँ।	आपण	हम जाया करते हैं।
म.पु.	(पु.) तू जात असतोस. तुम जाया करते हो। (स्त्री.) तू जात असतेस. तुम जाया करती हो।	तुम्ही आपण	जात असता. आप जाया करते हैं/करती हैं।
अ.पु.	(पु.) तो जात असतो. वह जाया करता है। (स्त्री.) ती जात असते. वह जाया करती है। (नपुं.) ते जात असतात.	ते त्या ती	जात असतात. वे जाया करते/करती हैं। जात असतात.

III 'अस' क्रिया के निषेधवाचक रूप बनाने के लिए 'अस' के स्थान पर 'नस' का प्रयोग किया जाता है।

	एकवचन मी जात नसतो. मैं नहीं जाया करता हूँ। (स्त्री.) मी जात नसते. मैं नहीं/जाया करती हूँ।	बहुवचन आम्ही आपण	जात नसतो. हम नहीं जाया करते।
म.पु.	(पु.) तू जात नसतोस. तू नहीं जाया करता। (स्त्री.) तू जात नसतेस. तू नहीं जाया करती।	तुम्ही आपण	जात नसता. आप नहीं जाया करते/करती।
अ.पु.	(पु.) तो जात नसतो. वह नहीं जाया करता। (स्त्री.) ती जात नसते. वह नहीं जाया करती। (नपुं.) ते जात नसतात.	ते त्या ती	जात नसतात. वे नहीं जाया करते/करती हैं। जात नसतात.